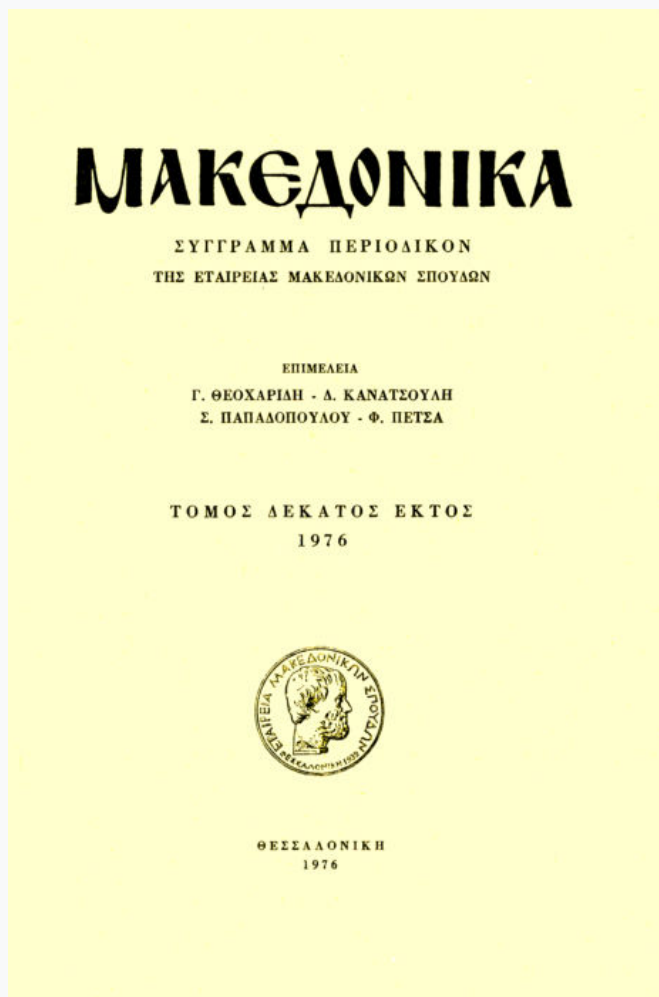

Μακεδονικά

Τόμ. 16, Αρ. 1 (1976)

Semaines Philippopolitaines de l' histoire et de culture Thrace: Φιλιππούπολη, 4-19 Οκτωβρίου 1976

Φ. Πέτσας

doi: [10.12681/makedonika.645](https://doi.org/10.12681/makedonika.645)

Copyright © 2015, Φ. Πέτσας

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Πέτσας Φ. (1976). Semaines Philippopolitaines de l' histoire et de culture Thrace: Φιλιππούπολη, 4-19 Οκτωβρίου 1976. *Μακεδονικά*, 16(1), 351–356. <https://doi.org/10.12681/makedonika.645>

ΣΥΜΜΕΙΚΤΑ

SEMAINES PHILIPPOPOLITAINES DE L'HISTOIRE ET DE LA CULTURE THRACE

Φιλιπούπολη, 4 - 19 Ὀκτωβρίου 1976

Πρὶν ἔλθουν οἱ Σλάβοι, τὴ χώρα μας κατοικοῦσαν οἱ Θράκες, δημιουργοὶ ἐνὸς ἀπὸ τῶν μεγαλύτερων ἀρχαίων Εὐρωπαϊκῶν πολιτισμῶν. Στὶς φλέβες μας τρέχει καὶ θρακικὸ αἷμα. Εἴμεθα πιστοὶ κληρονόμοι τῆς Ἱστορίας τους καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τους, τῶν θρακικῶν μνημείων, τὰ ὁποῖα εἶναι διάσπαρτα στὴ χώρα μας.

T. Ζίγκοφ

Ὅσοι ζήσαμε τὸ φοιτητικὸ περιβάλλον τῶν πανεπιστημιακῶν διαδρόμων γύρω στὰ 1930 κι ἔπειτα μὲ ἀντιπατριωτικὰ κομμουνιστικὰ συνθήματα δειλὰ καὶ κρυφὰ γραμμένα σὲ τοίχους ἢ φωναχτὰ σὲ διαδρόμους τοῦ Πανεπιστημίου καὶ στοὺς δρόμους, δὲν ἔχουμε ἀνάγκη νὰ ξέρουμε τί γίνεται σήμερα στοὺς ἴδιους ἑλληνικοὺς χώρους, γιὰ νὰ διερωτηθοῦμε τί εἶναι αὐτὸ ποὺ συμβαίνει μὲ τὴν «Ἰλλυρολογία» στὴν Ἀλβανία, ἀπὸ τὸ 1969 καὶ ἐξῆς κυρίως, ἢ τί εἶναι ὁ «θρακολογικός» πυρετὸς τῆς Βουλγαρίας στὰ ἴδια περίπου τελευταῖα χρόνια. Εἶναι ὅψεις τοῦ διου νομίσματος; ἄλλη βλέπει πρὸς τὴν Ἀλβανία καὶ τὴ Βουλγαρία, ἄλλη βλέπουμε ἑμεῖς. Ἐν τούτοις δὲν λείπει ἀληθινὸ ἐπιστημονικὸ ἐνδιαφέρον καὶ εὐλικρινὴς μόχθος γιὰ τὴν ἀλήθεια ἀπὸ τοὺς περισσότερους ποὺ μετέχουν σὲ Διεθνῇ ἢ Ἐθνικὰ ἐπιστημονικὰ Συνέδρια, ὅπως αὐτοῦ τοῦ ἔτους τὸ Συμπόσιο δύο ἐβδομάδων στὴ Φιλιπούπολη. Τὸ ὀργάνωσαν οἱ Βούλγαροι μὲ κεντρικὸ θέμα: «Les migrations en Thrace». Ὁ τίτλος τοῦ θέματος εἶναι χρονικὰ καὶ τοπικὰ πολὺ... σεμνός! Κάτω ἀπ' αὐτὸν τὸν τίτλο χώρεσαν τόσα πολλὰ, ποὺ δύσκολα μπορεῖ νὰ βρεθῇ τίτλος γιὰ νὰ τὰ καλύψῃ.

Ἡ ἑλληνικὴ συμμετοχὴ στὸ Συμπόσιο ἦταν ἡ πολυμελέστερη μετὰ τὴ βουλγαρικὴ. Ὡς ἀντιπροσωπεῖα τοῦ IMXA πήγαμε καθηγηταὶ καὶ ἀρχαιολόγοι μὲ ἐνδιαφέροντα στραμμένα πρὸς τὸ βόρειο Ἑλληνισμὸ καὶ τὰ Βαλκάνια: ὁ κ. καὶ ἡ κ. Χρῦση Πελεκίδη, ἡ δ. Β. Παπούλια, ἡ κ. Χάιδω Κουκούλη-Χρυσανθάκη, ὁ κ. Ἰω. Τουράτσogλου καὶ ὁ ὑπογραφόμενος. Τὶς τελευταῖες μέρες ἦλθαν ὁ καθηγητὴς καὶ ἡ κ. Μ. Σακελλαρίου.

Οἱ Βούλγαροι παρέταξαν πανστρατιά γλωσσολόγων, ἱστορικῶν καὶ ἀρχαιολόγων. Σεβαστὰ ὀνόματα τῆς «παλαιᾶς φρουρᾶς», ὅπως οἱ καθηγηταὶ V. Georgiev, G. Mihailov, V. Velkov, K. Vlahov, V. Beševliev, I. Duridanov, T. Venedikov, Garanka Tončeva, R. Katinčarov, Christo Danov κ.ἄ. Ἡγετικὴ μορφή τοῦ Συμποσίου ἦταν ὁ καθηγητὴς A. Foll, ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Τεχνῶν καὶ Πολιτισμοῦ τῆς Βουλγαρίας καὶ Διευθυντὴς τοῦ Θρακολογικοῦ Ἰνστιτούτου, ὁ ὁποῖος σὲ κατάλληλη στιγμή τόνισε τὴ σημασία τοῦ διαδρόμου τῆς Δοβρουτσᾶς πρὸς τὸ «θρακικὸ» χῶρο. Στὰ ἐνῶστερα μέλη περιλαμβάνονταν γνωστοὶ πανεπιστημιακοὶ διδάσκαλοι τῆς Σόφιας, μέλη τῶν Ἰνστιτούτων τῆς Βουλγαρικῆς Ἀκαδημίας, Διευθυνταὶ καὶ ἄλλοι ὑπάλληλοι τῶν ἐπαρχιακῶν Μουσείων.

Ἀπὸ τῆς ξένης ἀντιπροσωπείας πολυμελέστερες ἦταν ἡ ρουμανική, ἡ ρωσική, ἡ ἰταλική καὶ ἡ ἀγγλική. Ἦταν ἀκόμη Γάλλοι μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ καθηγηταὶ G. Daux καὶ H.-G. Pflaum, καὶ ἄλλοι Εὐρωπαῖοι ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Γερμανίαν, τὴν Τσεχοσλοβακίαν, τὴν Πολωνίαν, τὴν Πορτογαλίαν κ.ά. Εἰδικὴ περίπτωσις ἀποτελεῖ ὁ νέος Ὁλλανδὸς καθηγητὴς J. G. Best.

Ἡ χρονικὴ περίοδος τῶν δύο ἐβδομάδων τοῦ Συμποσίου ἦταν κατανεμημένη σ' ἓνα ἐπιγραφικὸ, γλωσσικὸ καὶ ὀνοματολογικὸ μέρος πρῶτο, σὲ ἱστορικὸ καὶ ἀρχαιολογικὸ δεύτερο μέρος, καὶ σὲ 4-5 ἡμέρες πού ἐγιναν ἐκδρομές.

Στὸ πρῶτο, τὸ γλωσσικὸ μέρος, βασικὸς ὁμιλητὴς, μὲ τὴν εἰσήγησίν του (rapport) καὶ τὶς παρεμβάσεις του στὶς συζητήσεις, ἦταν ὁ καθηγητὴς καὶ ἀκαδημαϊκὸς Vladimir Georgiev. Εἰσάγοντας τὸ θέμα: «Τὰ θρακικὰ ἀνθρωπωνύμια» τόνισε:

Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἶναι ἀνάγκη νὰ καθορίσουμε τί ἐννοοῦμε θρακικὴ γλώσσα... ἡ θρακική, ἡ δακικὴ καὶ ἡ φρυγικὴ, μολοντί παρουσιάζουν ὅρισμένες ὁμοιότητες, ἀποτελοῦν πράγματι τρεῖς διαφορετικὰς γλώσσας ἰνδοευρωπαϊκὰς, πού εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀπαχθοῦν στὴν ἴδια γλωσσολογικὴ ομάδα: εἶναι ἰνδοευρωπαϊκὰς γλώσσας αὐτόνομες.

Τὸ λεξιλόγιον καὶ τὰ τοπωνύμια τῶν Θρακῶν, τῶν Δακῶν καὶ τῶν Φρυγῶν εἶναι διαφορετικά. Διαφορετικά ἐπίσης εἶναι καὶ τὰ ἀνθρωπωνύμια τῶν Θρακῶν, τῶν Δακῶν καὶ τῶν Φρυγῶν.

Ἄν ἀφήσουμε τὰ μακρυνὰ μας δακικά, γιὰ τὰ περισσότερο δικά μας φρυγικά ὁ καθηγητὴς Georgiev παρατηρεῖ:

Ἀνθρωπωνύμια ὅπως Κότυς, Ολορος, Τόρκος καὶ τὰ σύνθετα μὲ -τοκος, ὅπως Αματοκος, Καβατοκος, Μητοκος = Μετοκος, Σαρατοκος, Σπαρτοκος... εἶναι πιθανότατα (πρωτο)φρυγιῆς ἀρχῆς. Ἀντιστοιχοῦν ἀκριβῶς πρὸς τὰ ἑλληνικὰ ὀνόματα πρωτόπων μὲ -δοκος (π.χ. Δημόδοκος), καὶ πρὸς τὰ θρακικὰ ἀνθρωπωνύμια μὲ -τακος (π.χ. Spartacus).

Γιὰ τὴ μελέτη τῶν θρακικῶν ἀνθρωπωνυμίων ὁ G. τὰ ὅρισε σέ: διθεματικά, ὑποκοριστικά καὶ μονοθεματικά.

Σχετικὰ μὲ τὰ διθεματικά σημειώνουμε τὴν παρατήρησιν τοῦ G., ὅτι δὲν συναντοῦμε ὄνομα ἑλληνικῆς θεότητος στὰ ἀνθρωπωνύμια, τῶν ὁποίων τὸ δεύτερον συνθετικὸ εἶναι λέξις θρακικὴ. Αὐτὸ δείχνει ὅτι αὐτὰ τὰ διθεματικά ὀνόματα εἶναι πανάρχαια, ἀρχαιότερα ἀπὸ τὶς ἑλληνικὰς ἐπιδράσεις στὴ Θράκην, πού ἀρχίζουν κατὰ τὸν 8ο αἰ. π.Χ.

Τὰ ὑποκοριστικά ὀνόματα εἶναι τὰ συνηθέστερα, περίπου 30-40% στὸ σύνολο. Συχνότερα ἀποβάλλεται τὸ δεύτερον συνθετικὸ τους, σπανιότερα τὸ πρῶτο. Εἶναι περισσότερο προβληματικά.

Τὰ ἰνδοευρωπαϊκὰ μονοθεματικά ὀνόματα, ἀντίθετα μὲ τὴ θεωρίαν τῶν A. Fick καὶ F. Bechtel, θεωροῦνται τώρα ἀρχαιότερα ἀπὸ τὰ διθεματικά. Εἶναι λέξεις πού σημαίνουν ζῶα, πτηνὰ, ψάρια, δένδρα, φυτὰ κλπ. καὶ θεωροῦνται κατάλοιπα πανάρχαιου τοτεμισμοῦ.

Σχετικὰ μὲ τὴν ἐτυμολογίαν τῶν θρακικῶν ὀνομάτων ὁ G. παρατηρεῖ ὅτι ἡ δυσκολία προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀγνοίαν τῆς σημασίας τους. Στὰ διθεματικά ὅμως βοηθεῖ ἡ γνῶσις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας (Διαζένης=Διογένης, Βριαζένης=Ἀστυγένης, Ζίπας=Διόπαις κ.τ.δ.).

Τὸ συμπέρασμα τοῦ καθηγητοῦ Georgiev εἶναι ὅτι χρειάζεται ἀκόμα πολλὴ μελέτη γιὰ νὰ βεβαιωθῇ ἡ ἐτυμολογία πολλῶν ὀνομάτων καὶ γιὰ νὰ ξεχωρίσουν τὰ ἀληθινὰ θρακικὰ ἀνθρωπωνύμια ἀπὸ τὰ δακικά, τὰ (πρωτο)φρυγικά, τὰ μακεδονικά, τὰ ἑλληνικά καὶ τὰ ἱρανικά.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ πρότερον τὸν καθηγητὴ G. πῶς ἐννοεῖ τὰ μακεδονικά, ἂν ὄχι ἑλληνικά. Ἡ ἀπάντησις του ἦταν:

—Μὲ τὴ σύγχρονον ἐννοίαν τῶν διαλεκτικῶν διαφορῶν. Δὲν διαφωνοῦμε σ' αὐτό. Εἴμεθα σύμφωνοι.

Ο καθηγητής Α. Foll με την ανακοίνωσή του διώρθωσε δημοσιευμάτά του (1965 και 1968/9). Διαγράφει τώρα, από τους καταλόγους Θρακών, ονόματα που είχε θεωρήσει παλαιότερα ως θρακικά άνθρωπων ή εθνικά. Είναι ονόματα μυθικά ή αρχαϊκά. (*Αγάθωρος*, *Όρφεύς*, *Rodolus*, *Θάμυρις*, *Ρήσος*), εθνικά (*Bessus*, *Dansala*, *Dardanus*, *Medus*, *Paeonius*, *Sappaeus*, *Θορξέ*, *Thyna*, αλλά και *Astius*, *Brigo*, *Geta*, *Serdus*), υδρωνύμια (*Danuvius*, *Hebro*, *Strymoniuss*, *Haemo*), ασιατικά, λατινικά και τα ελληνικά *Zenis* και *Phyrus*/*Pyrrus*, για το οποίο πάντως δέχονται κάτι παρόμοιο θρακικό οι Βούλγαροι (δὲ καθηγητής G. Mihailov πάντως τόνισε στην ανακοίνωσή του, ότι είναι ελληνικό όνομα).

Από την αξιοσημείωτη ανακοίνωση των V. Velkov και Α. Foll για τους Θράκες στην Έλληνο-ρωμαϊκή Αίγυπτο αξιοσημείωτο είναι ότι οι Θράκες στην Αίγυπτο των Πτολεμαίων είναι κατά κανόνα στρατιώτες στην ύπηρεσία ξένων ή προέρχονται από πόλεις «pro-fondement hellénisées». «Il est regrettable donc de le dire, mais le nombre totale de Thraces serait plus bas que celui, qui est enregistré dans le catalogue». Έξ άλλου κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους: «les noms thraces restreints et standardisés de l'époque romaine montrent l'absence de nouveau-venus en Egypte»... «Après la fondation de Constantinople la Thrace européenne est devenue le grand arrière-pays de la capitale mondiale et ses habitants-soldats de l'Empire». Άλλα ξεχνούν οι Βούλγαροι συνάδελφοι ότι δεν υπάρχουν πλέον Θράκες με την αρχαία έννοια. Η Βυζαντινή αυτοκρατορία είναι, κατά τον καλύτερο σύντομο όρισμό: «τὸ ἐκχριστιανισθὲν ρωμαϊκὸν κράτος τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους». Ο ἐξελληνισμὸς τῶν ἀρχαίων Θρακῶν ἔχει συντελεσθῇ γιὰ πάντα στὴν Ἱστορία. Είναι φαινόμενο ἀντίστοιχο πρὸς τὴν romanisation, πὺ ἐγίνε βορείως τοῦ Αἰμου καὶ τὴν δέχονται οἱ Βούλγαροι.

Ο κ. Stephen Mitchell, Christ Church, Oxford, δὲν μπόρεσε νὰ παραστή στὸ Συμπόσιο. Ἡ ἀνακοίνωσή του διαβάστηκε καὶ κυκλοφορήθηκε πολυγραφημένη με τίτλο: «Onomastic Survey of Mysia and the Asiatic shore of the Propontis». Ἀποσπούμε ἐδῶ τὰ ἐξῆς αξιοσημείωτα: «Ἡ Προποντίς... ἀπὸ ἀποψη κλίματος μοιάζει πὺ πολὺ τὸ Αἰγαῖο καὶ οἱ νότες ἀκτές τῆς παρουσιάζουν τὴ γνῶριμη Μεσογειακὴ ὄψη... Κατὰ τὴν ἀρχαϊκὴν περίοδον οἱ μεγάλας ἀποικιακὲς πόλεις τῆς Ἑλλάδος, κυρίως ἡ ἰωνικὴ Μίλητος καὶ τὰ δωρικὰ Μέγαρα ἐστείλαν τοὺς ἀποίκους τοὺς γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τοὺς θαλάσσιους δρόμους... Κύματα μεταναστῶν ἀπὸ τὴν παλαιὰ Ἑλλάδα καὶ ἀπὸ τὴν (ἐλληνικὴ) Μικρὰ Ἀσία ἐξακολούθησαν νὰ ἐρχονται σ' ὅλη τὴν κλασσικὴν περίοδον, δυναμώνοντας ἔτσι τὴν κυριαρχία τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ πάνω στὸν ντόπιον πληθυσμό... Φυσικὰ τὰ περισσότερα ὀνόματα πὺ εὐρίσκονται σ' ἐπιγραφὰς τῆς Μυσίας, τῆς δυτικῆς Βιθυνίας καὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Προποντίδος εἶναι ἐλληνικά καὶ ρωμαϊκὰ στὴ μορφὴ τους καὶ στὴν καταγωγὴ τους. Ἔχουν νὰ ποὺν τὴ δικὴ τους ἱστορία στὴν ἱστορία τῆς περιοχῆς, ἀλλὰ, γιὰ τὸ σκοπὸ τῆς ἀνακρινώσεως, εἶναι λυπηρὸ ὅτι τὸ ἐκπολιτιστικὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐλληνικῆς καὶ ρωμαϊκῆς ἐγκαταστάσεως ἐφῆσσε νὰ ἐκμηδενίσῃ σχεδὸν ντόπια ὀνόματα στὸν πληθυσμό... οἱ βαρβαρικοὶ λαοὶ... ἀφομοιώθηκαν με τὸν ἐλληνικὸ κόσμον... Δωριεῖς ἀπὸ τὰ Μέγαρα... Βοιωτοὶ καὶ Θεσσαλοὶ ἱδρυσαν τέσσερες σπουδαῖες ἀποικίες... τὸ Βυζάντιον, τὴ Σηλόβρια, τὴ Χαλκηδόνα καὶ τὴν Ἀστακό, καθὼς καὶ ἄλλες στὴν ἰδίαν τὴ Μαύρην Θάλασσαν. Οἱ θρησκευτικοὶ καὶ πολιτικοὶ θεομοὶ τῆς μητροπόλεως, ὅπως καὶ ἡ δωρικὴ διάλεκτος, διατηρήθηκαν ὡς τοὺς προχωρημένους χρόνους τῆς ρωμαϊκῆς αυτοκρατορίας (ιδὲ K. Hanell, *Megarische Studien*, L. Robert, *Hellenica* II, 51-3, 56, VIII, 76, *Études Anatoliennes*, 258-9). Ἡ μαρτυρία τῶν ὀνομάτων λέει τὴν ἰδίαν ἱστορία, ὅπως ἔδειξε με λεπτομέρειες ὁ Robert, «*Stèles Funeraires de Byzance*». Ἡ κεντρικὴ περιοχή τῆς Προποντίδος κυριαρχοῦνταν ἀπὸ ἐγκαταστάσεις Μιλητίων, τὴν Κόζικον, τὴν Ἀβυδὸν, τὴν Πρίαπον, τὸ Πάριον καὶ τὶς δυὸ πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ, τὴ Μιλητούπολιν καὶ τὴν Ἀπολλωνία, πὺ ἦταν προσιτὲς ἀπὸ τὴ θάλασσαν διὰ τοῦ ποταμοῦ Ρυνδάκου. Ἡ Πέρινθος καὶ ἡ Σηστός στὶς θρακικὰς ἀκτὲς εἶχαν ἱδρυθῇ ἀπὸ Σαμίους καὶ Αἰολεῖς ἀντιστοίχως καί, κατὰ μίαν παράδοσιν, ἡ Λάμψακος ἦταν ἀποικία τῶν Φωκαέων... Οἱ πληρέστε-

ρες μαρτυρίες έρχονται από την Κύζικο, όπου οι τέσσερες ιωνικές φυλές έμειναν στο κέντρο των θεσμών της πόλεως τουλάχιστον ως τα μέσα του 3ου αι. μ.Χ., όποτε μάς λείπουν μαρτυρίες. Οι λατρείες της Μιλήτου, ιδίως ή λατρεία του 'Απόλλωνος, ήταν επίσης κυρίαρχες... Τό Θεσσαλικό ή Μακεδονικό όνομα *Κόρραγος* άπαντά δυο φορές... και θυμίζει τη στρατιωτική έγκατάσταση Μακεδόνων. Σχέσεις με τό Βυζάντιον...» κλπ.

'Ο J. K. Davies με την ανακοίνωσή του γιά την πρόοδο του Onomasticon Graecum, που έτοιμάζεται στην 'Οξφόρδη με διεθνή συμμετοχή, προκάλεσε ζωηρότατο ενδιαφέρον, όσο καμιά άλλη ανακοίνωση ίσως. Τό Λεξικό των 'Ελληνικών Κυρίων 'Ονομάτων άρχισε νά έτοιμάζεται πριν από τέσσερα χρόνια, με σκοπό νά αντικαταστήση τό άπρηχαιωμένο πλέον των Pape-Benseler. Σημαντικές πρόοδοι στην ανάλυση και κατάταξη των κυρίων όνομάτων έχουν γίνει έκτοτε. Οι νέες επιγραφικές μαρτυρίες πλήθυναν. Αύτους τους λόγους εξετίμησε ή Βρεταννική 'Ακαδημία και ανέλαβε τη χρηματοδότηση του έγχειρήματος ύστερα από 'Υπόμνημα του P. M. Fraser, καθηγητού στην 'Οξφόρδη.

Μιά πολυπρόσωπη 'Επιτροπή και ειδικοί συνεργάτες κατά κλάδους εργάζονται συστηματικά. Συλλέγονται όλα τα όνόματα που άπαντούν σέ ελληνόγλωσσες πηγές, αλλά ίσως τα 'Εβραϊκά, Αιγυπτιακά κ.τ.δ. όνόματα θά μπουδν σέ Appendix. 'Αντίθετα θά περιληφθούδν στο Λεξικό ελληνικά όνόματα από άλλόγλωσσες πηγές. Στη λεξικογράφηση γίνεται χρήση computer, που λύνει πολλά προβλήματα (άλλά δημιουργεί και άλλα δικά του).

Τή σπουδαιότητα του Λεξικού 'Ελληνικών Κυρίων 'Ονομάτων τόνισε και ό καθηγητής Georgi Mihailov στην εισαγωγή της αξιολογώτατης ανακοινώσεώς του γιά τα Μικρασιατικά όνόματα στη Θράκη, από τα όποια τα περισσότερα είναι ελληνικά. 'Όλα βέβαια τα συναντούμε σέ άποκλειστικά σχεδόν ελληνικές επιγραφές, κυρίως από τις ελληνικές πόλεις των θρακικών παραλίων (dans les villes maritimes), αλλά και σέ ποτάμια λιμάνια του Δουνάβεως, όπως ή ελληνώνυμη Νικόπολη επί του 'Ιστρου. 'Αλλά και οι φορείς των όνομάτων κάθονται από πόλεις του 'Ελληνισμού της 'Ασίας, όπως ή Νίκαια και ή Νικομήδεια της Βιθυνίας, ή 'Αμάσεια του Πόντου, οι Σάρδεις, τα Θυάτεια, ή Κύμη της Αιολίδος κ.ο.κ. ως την Παμφυλία και τη Συρία. «Beaucoup de Micrasie se cachent sous de noms grecs ordinaires» είπε ό Mihailov. 'Αλλά τόν ρώτησαν: γιατί «se cachent», τί φοβούνται;

'Αλήθεια, τί ύπήρχε νά φοβούδναι εκείνοι; Τό καθεστώς, οι Ρωμαίοι, δέν ήταν ελληνικό. 'Εξ άλλου όμως οι Ρωμαίοι ήταν έθνος με σοβαρότητα και δικό τους πολιτισμό. Γι' αυτό δέν ζήλευαν τόν ελληνικό. Οι 'Ελληνες της Μικράς 'Ασίας έμειναν 'Ελληνες. Δέν ώφελει νά τους μετονομάζουμε τώρα «Asiates» ή «Mikrasiates». «Ce sont eux aussi qui ont joué un très grand rôle dans le processus de l'urbanisation du pays (ένν. της Θράκης). Parmi eux, il y avait des gens de situation modeste, ouvriers, artisans, petits commerçants, épiciers ou cabaretiers («bacals»)...mais aussi des gens qui ont accumulé une fortune par le commerce et par d'autres entreprises, et des hommes de la culture, maitres d'école, rhéteurs, avocats, et ses derniers jouaient un rôle dans la vie administrative et sociale des cités, archontes, bouleutes, gérusiastes, gymnasiarques, agonothètes, grands prêtres, etc.». Πολύ σωστά! 'Η πα romana είχε καταργήσει όριστικά τα παραπετάσματα, που είχε σχίσει προηγουμένως ό Μ. 'Αλέξανδρος.

'Ο έξελληνισμός των Θρακών δέν κατονομάζεται από τους Βουλγάρους με όσο θάρρος κατονομάζεται «la romanisation entre le Danube et le Balkan» (B. Guéron, 1949-1952) από την Margarita Tacheva-Hitova στην ανακοίνωσή της. 'Η κ. Tacheva όμως άδικείται κι αύτή από τη βουλγαρική προτίμηση σέ όρους όπως Asie ή Asie mineure, που πολιτιστικά και έθνικά δέν σημαίνουν τίποτε. Διαβάζοντας την ανακοίνωσή της μόνον από τα όνόματα πόλεων: Νικομήδεια, Νίκαια, 'Ηράκλεια, 'Αλεξάνδρεια της Τρωάδος, Κύζικος, Πέργαμος, Σμύρνη, 'Εφεσος κ.ο.κ. καταλαβαίνουμε περί τίνος πρόκειται. 'Από τα όνόματα των πόλεων λοιπόν καταλαβαίνει κανείς τό έθνικό και πολιτιστικό κλίμα που έφεραν μαζί τους αύτοι

οί «micrasiates» σὲ πόλεις τοῦ Πόντου, ὅπως οἱ Τόμοι, ἡ Ἰστρία, ἡ Πέρινθος ἡ καὶ πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ, ὅπως ἡ Φιλιπούπολη, καὶ ποτάμια λιμάνια ὅπως ἡ Νικόπολη στὸν Ἰστρο κ.ο.κ.: «...la population asiatique...constitue...un facteur de premier importance. Constructeurs, sculpteurs, tailleurs de pierres et céramistes, ils introduisaient dans leurs oeuvres maints traits traditionnels hérités de génération en génération». Εἶναι ἡ ἑλληνικὴ παράδοση. Αὐτὸ εἶναι τὸ μόνο ὄνομα ποῦ τῆς ταιριάζει στὴν ἐπιστήμη, ὅταν δὲν ἐπηρεάζεται ἀπὸ πολιτικοὺς ἀναχρονισμοὺς.

Στὸν καθηγητὴ Georges Daux πρότειναν οἱ ὀργανωταὶ τὸ θέμα: «Population et onomastique d'Asie Mineure en Macedoine». Γράφει στὴν εἰσαγωγή: «Le mot «Thrace» ne figure pas dans le titre qui m'a été proposé». Στὴ συνέχεια ὁ D. παρατηρεῖ ὅτι ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Μικρὰ Ἀσία δὲν προσφέρονται γιὰ μελέτη τῶν ὀνομάτων, ὅπως ἡ ...Βουλγαρία, τῆς ὁποίας τὶς ἑλληνικὲς ἐπιγραφὲς δημοσίευσεν ὁ G. Mihailov. Στὴ Μακεδονία δοῦλεψαν «Occidentaux comme Leon Heuzey» (γιὰ τὰ ὀνόματα;), ὁ Σέρβος Nicolas Vulić, ὁ Δήμιτσας (!) καὶ ἀπὸ κεῖ φθάνομε στὸν Edson, ἀφοῦ ἡ Προσωπογραφία τοῦ Κανατσούλη καὶ τὸ σύγγραμμα τοῦ Καλλέρη γιὰ τοὺς ἀρχαίους Μακεδόνες δὲν εἶναι ἀκριβῶς ἐξαντλητικὴ συλλογὴ ἐπιγραφῶν μὲ indices γιὰ τὰ ὀνόματα. Οἱ διάσπαρτες δημοσιεύσεις τῶν Ἑλλήνων πράγματι δὲν προσφέρονται γιὰ διεθνὴ χρῆση, ἀφοῦ γι' ἄλλους (π.χ. τοὺς Βουλγάρους) εἶναι ἀπρόσιτες καὶ γι' ἄλλους graeca sunt non leguntur.

Προηγούμενος εἶχε ἐπικαλεσθῇ τὸν G. Daux ὁ J. G. Best (ἡ ἰδιαίτερη περίπτωση τοῦ Συμποσίου), γιὰ νὰ καταγγεῖλῃ στοὺς συνέδρους ὅτι κρατοῦμε 200 ἐπιγραφὲς ἀδημοσίευτες «στὴ Μακεδονία». Ὁ καθηγητὴς Daux διώρθωσε «στὴ Θεσσαλονίκη» καὶ σὲ ἐρώτησή μου διευκρίνισε ὅτι ἐννοεῖ νέες ἐπιγραφὲς ποῦ βρέθηκαν μετὰ τὴ δημοσίευση τοῦ IG X, 2, I. Εἶναι ὅμως γνωστὸ ὅτι καὶ ἀπὸ αὐτὲς ἔχουν ἤδη δοθῇ οἱ περισσότερες σὲ Χρονικὰ ἑλληνικῶν καὶ ξένων περιοδικῶν μὲ ταχύτητα ὅχι συνηθισμένη.

Ἡ ἀνακοίνωση τοῦ Giovanni Fornì, «Le tribù romane nelle provincie balcaniche», εἶναι πολλὰπλὺς ἐνδιαφέρουσα καὶ ὅχι μόνον γιατί ἀναφέρεται σὲ ἐπιγραφὲς τῶν Φιλιππῶν καὶ ἄλλων μακεδονικῶν πόλεων. Ὁ Γιάννης Τουράτσογλου μὲ τὸ θέμα ποῦ τοῦ δόθηκε καὶ μὲ τίτλο: «Anthroponymie thrace en Macédoine Occidentale», παρουσίασε μὲ πολλὴ ἐπιμέλεια τὰ θρακικὰ ὀνόματα ποῦ συναντοῦμε σὲ ἐπιγραφὲς τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας. Ἀμφισβητήθηκε μόνον τὸ ὄνομα ΒΑΣΣΟΣ/ΒΑΣΣΑ καὶ ΒΑΣΤΟΣ, ποῦ καὶ ὁ T. εἶχε χαρακτηρίσει «peut-être plus justement thracoromaine». Ὁ καθηγητὴς Vl. Georgiev πιθανολόγησε ἓνα προηγούμενο μακεδονικὸ *Ῥαστός*. Ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ Μουσείου Φλωρίνης: *Μέστα Πρωτῶν τὸν ἄνδρα* κλπ., τώρα εἰκονίζεται στὰ Χρονικὰ Ἀρχαιολογικὰ 1968-1970, Μακεδονικὰ 15, (1975) πίν. 225. Ὁ κ. Τουράτσογλου τιμήθηκε μὲ προεδρία Συνεδρίας, ὅπως καὶ ὁ καθηγητὴς Χρῆσης Πελεκίδης.

Ἀπὸ τὶς ἄλλες εἰσηγήσεις καὶ Ἀνακοινώσεις πολὺ ἐνδιαφέρουσα ἦταν ἡ ἀνακοίνωση τῆς δ. Β. Παπούλια μὲ θεωρητικὸ ἀντίκρουσμα τῆς «Θρακολογίας» καὶ ἐπιφυλάξεις ὡς πρὸς τὴν δικαιολογημένη ὑπαρξὴ ἰδιαίτερης ἐπιστήμης μὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα.

Ἐπιφυλάξεις πολλὰς διατυπώθηκαν κυρίως κατὰ τὶς συζητήσεις ποῦ ἀκολουθοῦσαν τὶς ἀνακοινώσεις.

Ἀπὸ τὴ θέση μου ἡ ἀπὸ τὸ βῆμα παρατήρησα: Εἶναι ἀπατηλὸς ὁ τίτλος τῆς εἰσηγήσεως τοῦ I. Venedicov, «Les Migrations en Thrace», ἀφοῦ ἡ Εἰσηγήσις ἀπλῶθηκε, πέρα ἀπὸ κάθε ὅριο τῆς Θράκης, στὰ Βαλκάνια, στὸ Αἰγαῖο, στὴ Μ. Ἀσία. Ὡς ἀντίβαρα ἀνέφερε ἄλλο παράδειγμα ἀπατηλὸ, τὸν τίτλο τοῦ βιβλίου τοῦ J. Bouzek, «Greco-Macedonian Bronzes», ἀφοῦ ἀποτελεῖ μελέτη χαλκῶν μιᾶς περιοχῆς, ἡ ὁποία στὴν Πρώιμη Ἑποχὴ τοῦ Σιδήρου κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς δὲν ἦταν ἑλληνικὴ ἢ μακεδονικὴ, ἀλλὰ θρακικὴ (πρβ. Μακεδονικὰ 14 (1974), σ. 423 κ.ε., κυρίως σ. 429).

Ἐξ ἄλλου στὸ Συμπόσιο μόνον ὁ καθηγητὴς Venedicov ἀνέφερε τὴ λέξη: βάρβαρος,

σέ αντιπαράθεση πρὸς τοὺς Ἕλληνες, ἐνῶ κατὰ κανόνα στοὺς Ἕλληνες ἀντιπαρέθεσαν οἱ Βούλγαροι καὶ ἄλλοι τοὺς «autochtones» τοὺς «indigènes», τοὺς «thraces», ἢ «micrasiates» κ.ο.κ. Παρετήρησα λοιπὸν ὅτι τοῦτο εἶναι ἄτοπο. Πρῶτα γιὰτὶ κινδυνεύουν οἱ αὐτόχθονες κ.τ.δ. νὰ ταυτισθοῦν πρὸς τοὺς βαρβάρους, καί, δεύτερο, γιὰτὶ οἱ Ἕλληνες δὲν ἦταν αὐτόχθονες μόνο στὴν Ἀττικὴ καὶ στὴν Ἀρκαδίᾳ! Οὕτε ἀναδύθηκαν ἀπὸ τὴ θάλασσα, ὅπως ἡ Ἀφροδίτῃ. Πρέπει νὰ ἀκριβολογοῦμε. Οἱ ἀποποιοήσεις στὴν Ἱστορία εἶναι ἐπικίνδυνες. Ἔτσι, ἂν εἶναι ἄδικο γιὰ τοὺς βαρβάρους ὅταν ὅλους συλλήβδην τοὺς ἀντιπαρθέτουμε πρὸς τοὺς Ἕλληνες, εἶναι ἐξ ἴσου ἄδικο νὰ ἀντιπαρθέτουμε τοὺς Ἕλληνες πρὸς αὐτόχθονες, «ντόπιους», «μικρασιάτες», «θρᾶκες» κ.ο.κ. Οἱ Ἕλληνες ἦταν at home καὶ στὴ Θράκῃ καὶ στὴ Μ. Ἀσία. Μποροῦσαν νὰ ὀνομάζωνται Θρᾶκες, χωρὶς νὰ σημαίνει ὅτι δὲν ἦταν Ἕλληνες. Θύμισα τὸν Ἐκαταίω. Γιὰ τὴ Θέρμῃ λέει, πῶς ἦταν πόλη: *Ἑλλήνων Θρηίκων*. Καί, παίζοντας κάπως, δῆλωσα ὅτι ἂν δὲν πιστεύω Ἀθηναίους ὅπως ὁ Δημοσθένης, ὁμῶς ἔχω πολλὴ ἐμπιστοσύνη σὲ «Micrasiates», ὅπως ὁ Ἐκαταίος καὶ ὁ Ἡρόδοτος, ἢ «Thracés», ὅπως ὁ Θουκυδίδης. Ἄν αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες στὴ Θράκῃ καὶ στὴ Μ. Ἀσία δὲν ἦταν at home στὸν τόπο τους, ποιοὶ ἦταν who were the Greeks.

Ὡς πρὸς τὴν «ἐθνογένεση» (κατὰ τὸν ὅρο τῆς μόδας) τῶν Θρακῶν, προκάλεσαν θυμῆδι θεωρίες ὅτι ἴθιεν στὴ Μέση Ἑλλαδικὴ Ἐποχὴ διαμορφώθηκαν τὰ συστατικὰ στοιχεῖα, ποὺ ἀποτελέσαν τὴ βάση γιὰ τὴ γένεση τῶν Θρακῶν τῆς Πρώμης Ἐποχῆς τοῦ Σιδήρου. Οὕτε ἡ προσεκτικὴ περιφραστικὴ διατύπωση οὕτε ἡ διόρθωση (Θρᾶκες ἐννοοῦμε τοὺς Πρωτοθρᾶκες) σώζει τὴ θεωρία. Ὁ καθηγητὴς Crossland, ἂν κατάλαβα καλά, δὲν πιστεύει σὲ ἐθνότητες τῆς Ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ κομμένες στὰ χνάρια τῶν ἱστορικῶν χρόνων. Αὐτό, νομίζω, ἦταν γενικώτερη θέση τῶν συνέδρων.

Ἀπὸ τοὺς νεώτερους Βουλγάρους ἀρχαιολόγους λίγοι ἦταν ποὺ γνῶριζαν κάπως τοποὺς καὶ πράγματα τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ἡ κ. T. Lasova ποὺ παρακολούθησε μαζί μὲ τὴν κ. M. Tačeva-Hitona τὰ θερινὰ μαθήματα τῆς περιόδου 1976 τοῦ Ἰνστιτούτου Μελετῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἵμου στὴ Θεσσαλονίκη.

Στὴν καταληκτικὴ συνεδρία ὁ προεδρεύων κ. Best ζήτησε ἀπὸ τοὺς συνέδρους νὰ ἐγκρίνουν τὸν ὅρισμό τῆς «Θρακολογίας», ὅπως διαμορφώθηκε ὕστερα ἀπὸ ἀπαντήσεις, ποὺ ζητήθηκαν καὶ πάρθηκαν, ἰδρυμάτων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσης, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ Fondation Frankfort τοῦ Amsterdam. Ὑπῆρξαν ἐπιφυλάξεις, παρατηρήσεις καὶ ἀντιρρήσεις συνέδρων. Ἀπ' αὐτὲς ἔγινε δεκτὴ ἡ πρόταση νὰ προστεθῇ στὸν ὅρισμό τῆς «Θρακολογίας» καὶ ἡ ἀνάγκη νὰ καθορισθῇ ποιοὶ εἶναι οἱ Θρᾶκες. Ὁ καθηγητὴς M. Σακελλαρίο ποὺ ἔκαμε τὴν πρόταση, τελείωσε μὲ ζητωκραυγὴ «γιὰ τὴ φιλία τῶν βαλκανικῶν μας λαῶν», ποὺ χειροκροτήθηκε. Ὁ κ. Best πάλι εἰσηγήθηκε νὰ μετᾶσχουν οἱ «Θρακολόγοι» ὁμαδικὰ στὸ Συμπόσιο, ποὺ ὀργανώνεται ἀπὸ τὸν καθηγητὴ Crossland στὸ Sheffield γιὰ τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1976. Πρέπει νὰ ὑποστηρίξουν, εἶπε, τὶς ἀπόψεις τῶν «Θρακολόγων», πρέπει νὰ δείξουν ὅτι ἡ Τροία ἦταν Θρακικὴ(!). Στὸ σημεῖο αὐτοῦ τοῦ παρατήρησε ὁ κ. Πελεκίδης ὅτι στὸ Συμπόσιο γιὰ τὴν Τροία δὲν θὰ μετᾶσχουν μόνον «Θρακολόγοι», ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἐπιστήμονες: φιλόλογοι, ὁμηρισταί, ἀρχαιολόγοι κ.ο.κ., οἱ ὁποῖοι, πρόσθετα ἐγὼ, θὰ σκέπτονται ὄχι μόνον τὴν ἄποψη τῆς «Θρακολογίας», ἀλλὰ καὶ τὴν ἄποψη τῆς ἰδίας τῆς Τροίας ὡς ἐλευθεροῦ ἐπιστήμονες ποὺ ἀναζητοῦν τὴν ἀλήθεια καὶ ὄχι, ὡς ὁμάδα, ἀποφασισμένοι καὶ ὀργανοῦμενοι.

Ὁ κ. Best ἐπίσης ἐξεφώνησε τὴν ἀπόφαση νὰ μὴ μονοπωλῆται πλέον ἡ «Θρακολογία» ἀπὸ μόνους τοὺς Βουλγάρους, ἀλλὰ νὰ διεθνοποιηθῇ, δηλαδὴ νὰ βάζουμε καὶ ἄλλους νὰ μιλοῦν ἀπὸ τὴν ἄποψη τῶν «Θρακολόγων».

Ὁ ἔχων ὅτα ἀκούειν ἀκούετω καὶ ὁ νοῶν νοεῖ.